

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 159/2023-31

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a zo sudcov Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a Libora Duľu v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátom JUDr. Mojmírom Širilom, Šoltésovej 14, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Banská Bystrica v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Er 2503/2013 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Banská Bystrica v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Er 2503/2013 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľke **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie v sume **2 000 eur**, ktoré **j e** Okresný súd Banská Bystrica **p o v i n n ý** zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Okresný súd Banská Bystrica **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania v sume **632,11 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 16. septembra 2022 domáha vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Er 2503/2013 (ďalej len „napadnuté konanie“). Sťažovateľka navrhuje, aby

ústavný súd okresnému súdu uložil príkaz konať, a žiada priznanie finančného zadost'učinenia vo výške 2 500 eur.

2. Uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 159/2023-16 z 21. marca 2023 bola ústavná s'ťažnosť s'ťažovateľky prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu.

3. Z ústavnej s'ťažnosti, priložených príloh a zo súdneho spisu vyplýva, že s'ťažovateľka vystupuje v napadnutom konaní ako oprávnená, ktorá iniciovala exekučné konanie proti povinnému na základe exekučného titulu, a to rozsudku Okresného súdu Bratislava II č. k. 19 C 128/2012-44 z 28. februára 2013, ktorým bol povinný zaviazaný na zaplatenie istiny vo výške 3 100 eur. Okresný súd poveril 16. septembra 2013 vykonaním exekúcie súdneho exekútora JUDr. Ivana Nestora, ktorý vydal 26. septembra 2013 upovedomenie o začatí exekúcie doručené s'ťažovateľke 2. októbra 2013 a povinnému 16. februára 2016. Povinný podal 26. februára 2016 námietky proti exekúcii, ktoré boli postúpené okresnému súdu na rozhodnutie 4. marca 2016. Na výzvu okresného súdu z 29. septembra 2016 sa s'ťažovateľka k námietkam vyjadrila 10. októbra 2016. S'ťažovateľka 1. augusta 2017 požiadala okresný súd o rozhodnutie o námietkach. Vec bola opakovane pridelovaná novému zákonnému sudcovi. Okresný súd uznesením č. k. 1 Er 2503/2013 z 3. augusta 2022 námietky povinného zamietol. Podľa zistenia ústavného súdu toto uznesenie bolo povinnému doručované prostredníctvom úradnej tabule súdu a nadobudlo právoplatnosť 23. novembra 2022.

II.

Argumentácia s'ťažovateľky

4. S'ťažovateľka poukazuje na to, že k porušeniu ňou označených základných práv došlo v dôsledku neprimeranej dĺžky rozhodovania okresného súdu o námietkach povinného, pričom zákonodarca ustanovil lehotu na rozhodovanie o námietkach v trvaní 60 dní. S'ťažovateľka sa tak nachádzala v právnej neistote, exekútor nemohol realizovať exekúciu a podniknúť kroky smerujúce k priamemu vymoženiu pohľadávky, podanie námietok malo v tomto prípade odkladný účinok. Po právnej ani faktickej stránke nejde o zložitú vec, s'ťažovateľka svojím správaním žiadnym spôsobom neprispela k prieťahom v konaní, postupovala súčinne a včas reagovala na výzvu okresného súdu, zbytočné prieťahy je podľa názoru s'ťažovateľky potrebné pripísať na vrub okresnému súdu. Prihliadnuc na dĺžku rozhodovania okresného súdu, ako aj na výšku vymáhaného nároku v exekučnom konaní, s'ťažovateľka požaduje primerané finančné zadost'učinenie vo výške 2 500 eur. S'ťažovateľka uvádza, že v zmysle exekučného titulu povinný nie je zaviazaný na úhradu úroku z omeškania, preto plynutím času jeho dlh nenarastá, avšak z hľadiska s'ťažovateľky plynutie času má výrazný podiel na hodnote vymáhanej pohľadávky.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika s'ťažovateľky

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

5. Okresný súd uznal dlhšie obdobie nečinnosti, ako aj neprimeranú dĺžku rozhodovania o námietkach. Prostredníctvom zákonnej sudkyne poukázal na dlhšiu nečinnosť príslušného vyššieho súdneho úradníka, v roku 2021 došlo k prerozdeleniu vecí a vec bola pridelená novému

zákonnému sudcovi, avšak z neznámeho dôvodu bol spis až 27. júla 2022 aj fyzicky pridelený novému vyššiemu súdному úradníkovi, ktorý o veci rozhodol do 7 dní od pridelenia. Podľa zákonnej sudkyne mala sťažovateľka podať sťažnosť predsedovi súdu, ktorý by identifikoval prietahy a prijal by primerané opatrenia. Navyše v čase podania ústavnej sťažnosti bolo o námietkach rozhodnuté, hoci neprávoplatne. V čase rozhodovania ústavného súdu už teda došlo k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľky, čo žiada zohľadniť. V závere uviedla, že vybavovanie vecí v exekučnej agende je poznačené celkovou zaťaženosťou exekučného oddelenia aj nadpriemerným počtom vecí na tomto oddelení.

III.2. Replika sťažovateľky:

6. Sťažovateľka poukazuje na vyjadrenie okresného súdu, ktorý sám nedokázal identifikovať dôvody, pre ktoré súdny spis nebol určitý čas priradený novému vyššiemu súdnému úradníkovi, a je si vedomý neprimeranej dĺžky konania. Nesúhlasí s názorom okresného súdu o potrebe podať sťažnosť predsedovi súdu v situácii, ak podala žiadosť o rozhodnutie v exekučnom konaní. Podanie ústavnej sťažnosti po neprávoplatnom rozhodnutí okresného súdu o podaných námietkach zdôvodnila tým, že vydanie rozhodnutia okresného súdu nie je spôsobilé napraviť už vzniknuté prietahy v napadnutom konaní. Sťažovateľka sa domnieva, že existencia právoplatného rozhodnutia sa dotýka len možnosti vyslovenia príkazu konať vo vzťahu k okresnému súdu, pričom z dôvodu prevencie by bolo vhodné, aby ústavný súd aj napriek právoplatnému rozhodnutiu okresného súdu príkaz konať uložil.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

7. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou a so stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom spisu všeobecného súdu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci, a preto pristúpil k posúdeniu veci samej.

8. Podstata námietok sťažovateľky v súvislosti s namietaným porušením jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote je založená na tvrdení o nekonaní okresného súdu v napadnutom konaní, rozhodnutie exekučného súdu o námietkach povinného trvalo celkovo 6 rokov a 8 mesiacov, pričom zákon počíta s lehotou 60 dní.

9. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 302/2020).

10. V súvislosti so svojou rozhodovacou činnosťou už ústavný súd vyslovil, že právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov sa vzťahuje aj na konanie o výkon rozhodnutia a rozhodovanie súdu v exekučnom konaní (napr. III. ÚS 15/03, III. ÚS 229/04), keďže nútený

výkon súdnych a iných rozhodnutí vrátane súdnej exekúcie podľa zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov je súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (II. ÚS 143/02, IV. ÚS 292/04, III. ÚS 229/04), pričom ústava v čl. 48 ods. 2 takéto konania z povinnosti súdov konať bez zbytočných prietahov nevyníma.

11. Aj podľa názoru ESĽP by právo na súdnu ochranu zostalo iluzórnym, keby vnútroštátny právny poriadok umožňoval, aby konečné súdne rozhodnutie ostalo „neúčinné“ na škodu jednej zo strán. Výkon rozsudku alebo rozhodnutia súdu treba považovať za integrálnu súčasť procesu v zmysle čl. 6 dohovoru (obdobne III. ÚS 15/03 a III. ÚS 125/07).

12. Právomoc je v exekučnom konaní rozdelená medzi dva orgány – exekučný súd a súdneho exekútora. Súd zodpovedá za riadny výkon exekúcie, a to predovšetkým vo fázach, kde sa rozhoduje o právach a povinnostiach účastníkov konania. Tak to je napríklad pri vydaní poverenia na vykonanie exekúcie, pri rozhodovaní o návrhoch povinného a pod. Naproti tomu súdny exekútor je pri vedení exekúcie (voľbe spôsobu exekúcie) samostatný. Vychádzajúc z uvedeného, k zbytočným prietahom v exekučnom konaní môže zo strany exekučného súdu dochádzať len vtedy, ak je mu zákonom zverená právomoc a povinnosť rozhodovať (II. ÚS 560/2020). Po právoplatnom rozhodnutí exekučného súdu v konkrétnej veci, t. j. o jednotlivom návrhu v rámci exekučného konania, sa jeho ingerencia do exekučného konania končí, až kým znovu nevznikne potreba, aby v exekučnom konaní opäť rozhodoval. Exekučný súd preto nemôže zodpovedať za potenciálne porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov spôsobené dĺžkou celého exekučného konania, ale len za dĺžku jeho „jednotlivých rozhodovaní“ v rámci exekučného konania (m. m. III. ÚS 867/2016, IV. ÚS 86/2020). Inými slovami, namietat porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru možno na ústavnom súde vo vzťahu k exekučnému súdu len vtedy, ak tento má reálne o čom rozhodovať (m. m. III. ÚS 403/2021, I. ÚS 115/2022).

13. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 22/2016) spravidla zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú (i) právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, (ii) správanie účastníka súdneho konania a (iii) postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESĽP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02).

14. V tomto prípade ústavný súd posudzuje rozhodovanie okresného súdu o námietkach povinného proti exekúcii, čo namieta aj sťažovateľka, a to od predloženia podaných námietok súdnym exekútorom 4. marca 2016 do právoplatného rozhodnutia okresného súdu, t. j. 23. novembra 2022.

15. Z hľadiska právnej a faktickej zložitosti veci ústavný súd uvádza, že rozhodnutie o námietkach nebolo po právnej ani faktickej stránke zložené, ide o pomerne početnú rozhodovaciu agendu exekučného súdu.

16. Povaha veci z hľadiska jej významu pre sťažovateľku nie je taká, aby si vyžadovala osobitný, resp. výnimočný prístup súdu z hľadiska rýchlosti rozhodovania. Pre sťažovateľku má výsledok

konania nepochybne význam, avšak nejde o typ konania obzvlášť zasahujúci do jej osobnej sféry (rodinné veci, pracovnoprávne spory, veci týkajúce sa osobného statusu sťažovateľky a pod.).

17. Sťažovateľka svojím správaním neprispela k dĺžke rozhodovania o námietkach. Je pravdou, že sťažovateľka nepodala sťažnosť na prietahy predsedovi súdu, čo však nemožno hodnotiť v jej neprospech, sťažnosť predsedovi súdu stabilne nie je považovaná za účinný prostriedok nápravy pri prietahoch v konaní (IV. ÚS 76/2023), navyše sťažovateľka urgovala rozhodnutie okresného súdu podaním žiadosti o rozhodnutie.

18. Dĺžku rozhodovania okresného súdu o námietkach možno jednoznačne označiť ako neprimeranú, Exekučný poriadok v znení účinnom do 31. marca 2017 počítal s poriadkovou lehotou 60 dní na rozhodnutie okresného súdu, táto lehota bola okresným súdom ďaleko prekročená, a to bez akéhokoľvek ospravedlniteľného dôvodu. Navyše z vyjadrenia okresného súdu vyplynulo, že po fyzickom pridelení veci inému zamestnancovi súdu bolo o námietkach rozhodnuté v priebehu 7 dní.

19. Ani argumentáciu okresného súdu o neprimeranom vysokom nápade vecí nemožno prijať ako dôvod, pre ktorý okresný súd o veci nerozhodol v primeranom čase, neprimerane vysoký nápad vecí nezavahuje Slovenskú republiku záväzku zabezpečiť plynulý výkon justície (II. ÚS 40/97, III. ÚS 17/02, III. ÚS 69/2011), rovnaký záver vyplýva aj z judikatúry EŠLP, v zmysle ktorej je na členských štátoch, aby organizovali svoje právne systémy takým spôsobom, aby zaručili rozhodnutie o veci v primeranej lehote, preto nadmerné pracovné zaťaženie nemožno vziať do úvahy (porov. Vocaturo proti Taliansku, rozhodnutie z 24. 5. 1991, Sériá A č. 206-C, § 17; Cappello proti Taliansku, rozhodnutie z 27. 2. 1992, Sériá A č. 230-F, § 17; sťažnosť vo veci Bieliński proti Poľsku, č. 48762/19, rozhodnutie z 21. 7. 2022, § 46).

20. S ohľadom na celkovú dĺžku rozhodovania okresného súdu o námietkach povinného, ktorá presiahla dobu 6 rokov a 8 mesiacov pri porovnaní so zákonnou lehotou 60 dní na rozhodnutie, ústavný súd konštatuje, že okresný súd v napadnutom konaní porušil základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (výrok 1).

21. Vzhľadom na to, že uznesenie okresného súdu o námietkach už nadobudlo právoplatnosť a bolo doručené aj sťažovateľke, ústavný súd nevyhovel návrhu sťažovateľky na vyslovenie príkazu konať v zmysle čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy (výrok 4).

V.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

22. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04, IV. ÚS 302/2020).

23. V prerokúvanom prípade podľa názoru ústavného súdu prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Ústavný súd prihliadol na to, že napadnuté konanie pred okresným súdom trvalo neprimerane dlhú dobu. Na druhej strane ústavný súd vzal do úvahy predmet konania a jeho význam pre sťažovateľku, ako aj skutočnosť, že v čase rozhodovania ústavného súdu už bolo

o námietkach povinného rozhodnuté. Ústavnému súdu sa preto javí ako postačujúce priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 2 000 eur (výrok 2) a v prevyšujúcej časti návrhu sťažovateľky na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd nevyhovel (výrok 4).

VI. Trov konania

24. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 632,11 eur v zmysle jej návrhu.

25. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd, ako aj sťažovateľka vychádzali z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (§ 11 ods. 3). Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2022 je vo výške 193,83 eur a hodnota režijného paušálu je vo výške 11,63 eur, základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2023 je vo výške 208,67 eur a hodnota režijného paušálu je vo výške 12,52 eur . Sťažovateľke vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2022 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu) a jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2023 (písomná replika), čo spolu činí sumu 632,11 eur.

26. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (výrok 3).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. mája 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu